

Locuinti'a Redactoluiru

si

Cancelari'a Redactiunii

• in

Srat'a tragatorului
(Lövész-utca), Nr. 5.

Scrierile nefrancate nu se voru primi decat u numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Joui-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
Pre siesi lune . . . . . 5 „ „ „
Pre anulu intregu . . . . . 10 „ „ „

Pentru Roman'a:

prea intregu 30 Fr. = 30 Lei a.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 „ cr. de linia.

Unu esemplaru costa 10 cr.

Pest'a, 10/22. Martiu, 1873.

Precum se prevedinsse si o spusessimu si noi, ma oritatei camerei deputatilor Ungariei au votatu tote proiectele câte i se presentasse de ministriu, relativu la urcarea dârilor, prin urmare si cellu de timbru, care este cellu mai ingreunatoriu pentru populu tierranu. Pucinele emendamine ce sa primitu sunt usiorari forte partiali, neessentiale, facute mai multu pentru a inlaturá unele indoiele, d'in cari altmintrea ar fi potutu resultá, la applicarea unoru §-i, ore cari urcari a timbrului nejustificabili. Deputatulu nat. D. Parteniu C o s m'a, au bine meritatu de poporu preste totu si in specie de poporulu romanu, alle carui-a interesse au staruitu si la deabateru generale si la cea speciale prin emendaminele facute, a le apperá cu tari arguminte ce i le-a supeditatu istefimea si multifari'a sa prasse advocatiale. Prea interesante sunt datele ce D. P. Cosm'a le au instratu spre combatereu proiectului si spre a demonstrá cã justiti'a magiara, cea mai rea in Europ'a, este totodata si cea mai scumpa. Vomu publicá intregu discursulu Dlu Cosm'a. Daca deachistii pentru a salvá ministeriulu lor, au votatu aceste legi odiose, ast'a o pricepem, nu potemu inse pricepe portarea unci fractiunii d'in centrulu stangei, carea, rupta de cátra trupulu partitei, voru si ea cu deachistii, dar si mai pucinu pricepemu tristulu rolulu deputatilor romani deachisti, cari au tristulu curagiu de a votá câte tote dupa poruncela si n'au neci odata laudabil'a barbatia esceptiunale d'a votá in contra, sau cellu pucinu mai inlesniciosulu curagiu d'a absentá de la votarea unoru legi prin cari, chiaru poporulu romanu, ca unulu d'in celle mai sarace si mai reu espleatate, alle tierrei, este mai multu ingreunatu. Bine va fi a le tiené minte acestea pentru allegerile viitorie.

Nu potemu trece cu tacereu fericit'a idea a deputatulu A. C i c h i, care facusse propunereu d'a se inlocui aceste legi odiose cu altee mai juste si mai rationabili, si a nune d'a se impune dâri a supra articliloru de l u s s u, apoi h o l t e i l o r u ce nu voru sè se casatoresca in fine pre titluri si ordinu la cari aspira marea legiune a celloru obsessi de vanitati. Aceste dâri, disse d. C i c h i, n'ar appesá pre poporulu saracu si summ'a ce ar resultá ar accoperi de siguru deficitulu actualu. Inse dorere, propunereu Dlu C i c h i n'a fostu sustienuta, pote fi d'in causa cã mare parte d'in domni deputati voru fi semtiti cã se tienu de un'a d'in categoriele cupprine in propunereu lui C i c h i. Peccatu! cã ci de si preste totu dârele de totu felulu sunt odiose, aceste ar fi avutu singure raturu meritu d'a fi populari.

Faimelu despre eventualea fusiune a partiteloru Camerei amuttra. Clubulu centrulu stangei intr'o conferintia ad hoc decisu a merge inainte pre callea inceputa, era organele officiose d'icu, cã partit'a deachista este singura destullu de tare numai se si pastredie vechi'a virtute: disciplin'a. Va sè dica fia sce care partit'a remane in statu quo si va merge pre cararea sa.

Mare sensatiune au facutu dechiaratiuneu acelloru institute de bani d'in Vienn'a cari assecurasse pre ministriu Kerkapoli de spriginirea loru materiale intru staruintiele lui d'a infintia in

Pest'a una banca de escomptu, cã dupa noi seriosa compenire a lucrului s'a afflatu indenunata a si retrage cuventulu datu si prin urmare si spriginulu promissu. Diariele d'aici ferbu de mania si necasau asupr'a viennesiloru, cari cestiuera baneci o cunoscu de affacere nu atatu commune, ci inimica „P. Lloyd“ crede cã ministriu Kerkapoli, vediendu desertarea viennesiloru, cari pote nu si-a afflatu socotela deplina pentru trebusiorele lor, va possede fara indoiele destulla resolutiune si istefime, de a realisá planulu seu si fara ajutorulu Viennesiloru. Prin acest'a inse cestiuera baneci au intratu firesce in altu stadiu si Camer'a nu se pote desface pana nu va assecurá deslegarca aceste cestiuere conformu interesselor tierru. Camer'a, dice „P. L.“ trebe se si plinesca detorint'a cátra tierra.

Commissiunea financiaria a Camerei a respinsu contractulu relativu la esplecarea mineloru de ferru si de carbuni de la Hunedor'a; — se va mai consultá inse dora sar gasi una alta forma ca modificandu-se contractulu sè pota deveni acceptabile, dar banca franco hungariana — precum suntemu informati prin unulu d'in reprezentantii ei — nu vre sè se plece la unu contractu modificatu.

Commissariulu reg. Maitányi Inca barbatosec le pregatireu congressulu serbescu. Asiá mai de apprope dede ordine a se dissolve si comunitatea besericesca de Versietiu, dupa ce au dissolvatu mai multe altee.

Ministeriulu spera cã dupa ce va dissolve tote comunitatile inderetnice, va ajunge in fine a domoli partit'a nationalu si fitoriulu congressu constituitu d'in eleminte servili guvernului, va secundá intru tote parintescile intentiuni alle stapaniloru d'illei. Nu credemu ca ministeriulu sè-si pota creá intre Serbi partit'a carea sè prevaledie partitei nationali zelose pentru autonomi'a besericei salle.

Complanarea differintieloru ungro croatice este apprope d'a se realisá. Membri magiari ai deputatiunii regnicolari au afflatu justa pretensiunea Croatiloru d'a se inlaturá umilitoriulu si injustulu sistemu de pausiale si a sa inlocui cu sistemu de procentuare. Celledalte pretensiuni alle Croatiloru, fiindu elle de natura mai multu formalu, inca se voru luá in consideratiune si se spera cã cu buna intellegere imprumutata, fratietatea si pacea se va restabili si consolidá intre aceste tierre sorori. — Candu voru ajunge magiarii la acesta convictiune si facia de Transsilvani'a si a nune cu Romanii? Mai multa lumina in capetele omeniloru de statu ai Ungariei, mai pucinu egoismu, mai multa incredere si lucrulu se va impacá spre multiunirea commune.

D'in Ispani'a nemicu nou, decatu numai vechiele lupte cu Carlismi pre cari ostile guvernului i batu pre tote liniele.

Cert'a pentru santele perdelle de la pescerea d'in Vitleimu (loculu nascerii lui Isusu dupa traditiune), ammenintia a luá dimensiunile, ce, la timpulu sèu, luasse cert'a pentru chiauile stului momentu d'in Ierusalimu, de unde urmasse cruntulu resbellu de Crimeea. Istoriu r'a este precum urmedia: Perdellele cari accoperu grott'a nascerii in Vitleimu, arsese accu su doi anni. Cine are

acum dreptulu a face altee noue? Latini sau Grecii?

Lucrulu cellu mai simplu se parú ca Mahommedanii stapanii Vitleimu nu sè faca d'in spesele lor, ceea ce ei si vrura. Dar Latini prevenira pre Turcii lenosi si lassara in tota liniscea a se face perdellele si a se adaptá. Patriareulu grecescu d'in Ierusalimu protestá firesce in modu vehementu si se planse la guvernulu pentru vetemarea drepturiloru traditiunali alle preutime grecesci. Vedia Turculu cum va essi d'in acesta dilemma. Pote cã va scote indoiitu spelele de la amendou partile litiganti, si cert'a se va compune turcesce, fara ca sè se nasca unu resbellu de perdelle.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 19. Martiu 1873.

Siedinti'a se deschide la 10 ore din di.

Blasiu O r b a n u, avendu in vedere, cã primariulu din Gherl'a a essecutatu revisiunea listei membriloru virilisti d'in comitetulu municipalu in unu modu nelegalu, intreba pre ministulu de interne, cã are de cugetu sè admoniedie pre acestu primariu si sè-i ordone ca pre viitoriu sè respectedie legea? Mai departe, d. ministru de cugetu, a cassá conclusele listei virilisti municipale si a nimic list'a membriloru virilisti, caroru-a fara nici unu dreptu li s'a datu locu in comitetu? Ce mesuru voiesce ministru luá pentru ca orasiulu Gherl'a sè-si capete unu comitetu municipalu, contra carui-a sè nu se pota face nici o esceptiune legale? — Interpellatiunea se comunica ministriulu respectivu.

Camer'a trece apoi la ordeneu dillei si continua desbateru generalu a supra proiectulu de lege despre timbru si alte competintie si tacsu.

Parteniu Cosm'a iè cuventulu si tiene unu discursu nu numai lungu, ci in tota privint'a interessantu. De o cam-data estragemu d'in ellu numai urmatoriele passagie essentiale: Daca d. ministru de finantie — dice d. Cosma — are motive si cause ponderose nu numai pentru a cere si sollicitá votareu proiectulu din discussiune, ci pentru a face din ellu chiaru cestiuere de cabinetu, — atunci totu asié de ponderose motive pote avé unulu seuu altu deputatu, spre a nu votá acestu proiectu. Acestu proiectu de lege este o debile petecitura, indrugata fara nici o sistema si logica. Asiá ce-va nu va sè insemne nici-decátu „reform'a dârilor,“ afara numai daca cuventulu „reforma“ nu se va traduce cum-va pre ungueresce cu „steigerozás“ (urcare gradata, cuventu nemtescu trassu pre calapodu unguerescu; espressionu tecnica in Pest'a intre proprietarii de case si partitele ce locuiescu cu chira si sunt espuse la urcarea continua a chiriei Rap.) Acestu proiectu de lege ingreunedia cu osebiru pre acea classa de poporu, carea e. te apprope sè imbrancesca sub sarcin'a dârilor. Dlu ministru cunosce inse numai doue classe de civi ai statulu, si a nune: cei cari porta processe, si cei cari nu porta processe. Oratorele n'a fostu fericitu a mai audí pana acum de assemeni classificatiuni. Acea classa de civi, carea este necessitata a portá mai multe processe, este cea mai seraca, si este lucru prea firescu, de-orace ea este silita a face imprumuturi si apoi a nu le platí punctualu; pre de alta parte apoi nici din punctulu de vedere allu culturei nu pote avé astfelu de notiuni despre dreptu si justitiu, precum are class'a bocotaniloru. Intre processele de asta-di sunt 80 de percente, cari au de objectu nisce pretensiuni mai mici de 200 fl. seuu nisce conturbári de possessiune baccatelle, si acestea sunt processele classei

cellei mai serace. Oratorele combatte proiectulu si din caus'a, cã ministru luá d'issu, cã prin ellu voiesce sè puna capetu multime de processe. Asié ce-va — dice oratorele — nu insomna alta-ce, de cátu infidelitate facia cu portfoliulu; si daca ministru vre sè applice acest'a cu effectu, atunci sè prescrie pentru processe unu astfelu de timbru, in cátu nimeni sè nu-i mai vina poft'a d'a portá processu, in acestu casu apoi n'amu mai avé trebuintia nici de judi.

La noi, unde justiti'a se affla intre nisce impregiurari asié de vitrege, nu se pote dice, cã sè pedepsimu pre cei ce porta processu. Conformu proiectulu d'in discussiune statulu capeta mediu locutu si nemediu locutu 142 fl. 40 cr. dupa fia-care processu de 50 fl. D'in acesti-a 47 fl. 26 cr. sunt pentru timbru; 45 fl. 35 cr. pentru publicatiunile in foi'a officiala subventiunata; 45 fl. 70 cr. pentru essecutoru: ér competintia advocatulu este d'a se computá deosebitu. Daca e inse vorb'a de unu procesu de 30 fl., si presupponendu cã acestu-a se casciga numai in instanti'a ultima, atunci trebe sè se preliminedie, afara de competintia advocatulu, 167 fl. 49 cr. d'in cari 52 fl. 71 cr. pentru timbru; 49 fl. 50 cr. pentru essecutoru, era pentru publicatiuni in toi'a officiale si pentru trei martori 65 fl. 28. — In fine oratorele dechiaru, cã nu accepta proiectulu; accepte-lu acei-a, pre cari i lasa anim'a a-lu acceptá. (Discursulu lu-vomu publicá in intregu cuprinsulu seu in unu proximu. Red.)

La discussiunea generala mai vorbescu Aug. Tarnozy pentru, ér Ladislau Makray si Al. Csiky contra proiectulu. — Se ordona apoi votareu nominalu si proiectulu se accepta de base pentru desbateru specialu cu 167 contra 102 voturi.

Incependu-se desbateru specialu la §. 2. deputatulu nationalu Parteniu Cosm'a face urmatori'a propunere: Pre baseu celloru ce am avutu onore a desfasiurá in discursulu meu la desbateru generalu — pre scurtu mi-iau voia a rogá onorab. camera, ca sè binevoiesca a respinge cu totulu acestu §. pentru cã ellu este unulu d'in acei paragrafi cari appessa cu oseberi processele omeniloru celloru mai seraci: urcarea este forte mare, precum avui onoreu a demonstrá mai inatute, — deci faccu propunereu „ca §. 2. sè se respinga cu totulu.

Punendu-se propunereu la votu, maiortatea nu o primesce. — Fara modificatiuni se mai accepta in siedinti'a de asta-di §§. 3 pana inclusive 5, si cu acest'a sied. se redica.

Siedinti'a de la 20. Martiu 1873.

Siedinti'a se deschide la tempulu indatenu.

Dupa deliberareu unoru agende de mai pucina importantia pentru noi, camer'a trece la ordeneu dillei si continua desbateru specialu a supra proiectulu de lege despre timbru.

La §. 6. deputatulu nationalu Parteniu Cosma face urmatori'a propunere: Onorab. camera! Cu tote cã, precum vedeti, legea acest'a mie nu-mai face nici o bucuria, totu-si me nisuiescu a contribui cellu pucinu la chiarificarea si lamurirea ei; facu acest'a, pentru cã dorescu, ca o lege essita d'in sinulu legislativului si trecuta prin atate retorte, sè nu devina mai rea si mai complicata de cum este.

Se dice, cã acestu §. nu contine urcare de timbru, ci reguledia numai incassarea acelu-i-a, si nisuesce a face imposibilu abusu practiacu pana acuma. Recunoscu acest'a, inse asié precum e stilisatu paragrafulu nu e destullu de chiaru si precisu si pote da ansa a splicatiuni false si la incurcature.

Procedur'a civile la §. 125. concede, ca

acellu-a, care cu ocaziunea sentimentii a insinuata appellata, in cursu de 8 dille; ér' cellu cu recursu de nullitate in 3 respective 8 dille se-si subscerna motivele si in scrissu.

Timbrulu appellatei se lipia de regula pre col'a prima a esemplariului I. Se pote inse, ca cine-va se nu se folosésca de dreptulu acestu-a, si pentru aceea actele subscernute la forulu appellatoriu, si fiindu-cá processulu se vede si numai pre bas'a insinuarii appellatei — este dreptu ca tacs'a appellatei se incurga in visteria statului de si n'au intratu motive. Concedu cumcá s'a intemplatu ca unele judecatorie se subscerna la forulu appellatoriu processele appellate numai verbalmente, fara ca se fi incassatu tacs'a, timbrulu appellatei, si credu cumcá acést'a a datu anse dlui ministru se propuna §-lu acestu-a; inse de aci incolo acest'a nu se va mai poté intemplá. Aflu cu calle si eu, ca timbrulu appellatei se se lip-sca pre protocollulu de pertractare, dar pentru acest'a nu suntu in ereptu, ca la appellatele summarie se pretendemu mai multe specie de timbru, de cátu la celle ordinarie: si din acestu motivu trebuie se providemu aci in lege, ca col'a prima a esemplariului antáiu allu appellatei, respective recursului de nullitate — pre care se lipia pana acumu timbrulu de apelata si se va lipi si in vitoriu la processele ordonante, — se fia scutita de timbru; cá-ci de cum-va n'amu face acest'a, ar cadé mai mare sarcina pre appellatele processelor summarie de cátu a celorlu ordinarie. Deci mi-au libertate a face o propunere, care nu contine alta, de cátu intregirea si lamurirea paragrafului. Popunerea mea este urmatori'a:

La finea paragr. se se adauga urmatoriele: „Si de cum va ar subscerne in scrissu si motivele appellatiuniloru amintite, in casulu acellu-a col'a prima a esemplariului antáiu allu motivelor este scutita de timbru.“ In casulu acestu-a intregu paragrafulu ar suná astfelu: „Candu in processele summarie appellata seu recursulu de nullitate se insinua verbalmente, partea respectiva este detoria, ca timbrulu processelor prin legea prezinta pentru esemplariului antáiu allu appellatei si recursului de nullitate, in 48 de ore se lu predéa judecatoriei, carea lu-lip-sce pre acellu locu allu protocollu lui, unde s'au insemnatu insinuarea, si lu stampedia cu sigillulu officialu; si de cum-va ar subscerne in scrissu si motivele appellatiuniloru amintite, atuncu col'a prima a esemplariului antáiu allu motivelor este scutita de timbru.“

Kerkapoly: De ora-ce in casu contrariu s'ar respunde indoita tacs'a appellatei, ceea ce nu este scopulu proiectulu de lege, in interessulu lamuririi si allu precisiunii paragrafului, dechiaru propunerea dlui Cosma de acceptabile.

Punendu-se §-lu la votu, se accepta cu emendamentulu dlui Cosma.
(Finea va urmá)

La tempulu seu a-ú amintitu pre scurtu in raportulu dietalu, cum-cá dlui Parteniu Cosma deputatulu cercului de Beiusiu a subscernutu camereí o petitiune in privint'a modificarii legi urbariale (art. 53. din 1871.) in favorea comunitatiloru, ce se tienu de domeniile episcopesci de Beiusiu (romani) si Vascáu (rom. cath.)

Petitiunea s'a pertractatu in sedint'a de la 8 Martiu 1873. si conformu petitiunii ei s'a transpusu la ministerulu de justitia pentru esaminare.

Procedur'a urmata pana aci s'a facutu in contellere de dnulu ministru si nu avemu neci o indoiela, cumcá cas cigarea dateioru inca va se se efectue-sca cellu multu pana la deschiderea sesiunii vitoriei adeca pana la toamna, candu apoi se va poté presentá proiectulu de lege. Si pana atunci inse rogámu pre Prea Sant'a Sa Episc. Iosifu PopuSzilágyi, capu allu domeniului de Beiusiu se fia cu privire la sortea fostiloru sei iobagi, cari sunt romani ca si P. S. Sa, si la deslegarea acestei cestiuni se si consultedie numai anim'a sa de romani, si se cugete mai cu

seama, la aceea, cum-cá poporul in veci va remané romanu, éra domeniile sunt stramutabile si cu tempu negre-ftu potu se devina secularisate, candu apoi neci cu asta-di nu voru poté contribui la redicarea spirituala si materiala a natiunei.

Fiindu cupriusulu petitiunii de interessu nationalu o publicámu in tota estensiunea sa.

Petitiunea.

deputatulu nationalu **Parteniu Cosma**, presentata camerei deputatiloru Ungariei pentru modificarea art de lege LIII. din 1871. prin o lege novellaria in interessulu comunitatiloru ce se tienu de domeniile de Beiusiu si Vascáu, in privint'a pasciunii de munte respective padure.

Onorabila Camera!

Diet'a de la 1869—71 a addusu o lege forte salutaria, si a-ume art. de lege 53. din 1871, care tratadia „despre regularea referintieloru de possessiune si de dreptu, remase inca din legaturile urbariale, ce s'au stersu prin legile de la 1848;“ acestu articlu de lege astupa mai multe lacune si delatura, in interessulu iobagiloru, mai multe defecte alge patentee urbariale, pune capetu mai multoru abusuri allo ei, chiarifica dispusitiunile obscure, cu unu conventu, resolve acesta cestiune de mare importantia intr'unu modu cátu numai se pote de justu, dreptu si spre multumire generala.

Nu i-se pote denegá acestei legi nesuinti'a de a regulá tote acelle referintie urbariale, cari in genere sunt cunoscutu, cu tote acestea inse ea, adeca legea din cestiune, ca si ori-ce lucru omenescu, si-are si ea defectele salle forte essentiali, cari, daca nu se voru delatárá pre calle novellaria, voru aduce la sapa de lemnu unu numeru forte considerabilu de civi ai statului, de-ora-ce chiaru acesta lege, care vré se li assecure drepturile, i despoia chiaru de acelle drepturi, pre cari ei si-le-au assecurat prin usu de mai multe secle si le potu addeveri si prin documente.

Ce e dreptu, legislativa a avutu in vederu imprejurarea, ca in Argeciu ce alia asse de comunitati muntene, cari, a-fara de locuri de pasciunite ce jacu intre limitele otarului comunitatii, spre a-si poté tiené vitele loru pentru prasire mai numerosa au avutu in possessiune si locuri de pasciune in munti, respective in paduri, si astfelu s'a ingrititu, de-si nu intr'unu modu destulu de practicabilu, ca acelle comunitati se remana si dupa aceea in folosint'a dreptului de pasciunite, pre care l'au esserceatu inainte de 1848; §-lu 74 allu art. de lege 53 din 1871 dispune in acesta privintia urmatoriele:

„Daca loculu de pasciune de campu segregatu astfelu pentru fostii iobagi n'ar fi de ajunsu pentru tienerea unui numeru mai mare de vite, avendu in vedere usulu ce a sustatu in acesta privintia inainte de 1848, si daca totu-odata fostii iobagi pana la 1848 au esserceatu dreptulu de pasciunite in paduri seu munti, atunci din acellu locu de pasciune din paduri si respective munti se li se deé ca desdaunare o astfelu de cantitate, incátu intregu territoriulu de pasciune destinat pentru diisii se fia de ajunsu spre a-si poté continua beneficiulu folositu pana la 1848.“

„Din acesta competintia urbariala numai atát'a territoriulu se pote subtrage, a carui valoare ordinarie corespunde cu tacs'a platita pote pana acum seu cu capitalulu prestatiuniloru reciproce implinite separat.“

„Acestu capitalu constá din tacs'a annuala de pana acum seu din summ'a de doue-diece de ore mai mare ca valorea prestatiuniloru reciproce, din care apoi o a siessea parte se subtrage dreptu spese de administratiune si incassare.“

„Dimpreuna cu competintiele pasciunitei din munti trecu in proprietatea respectivului si lemnele de pre territoriulu de pasciune, inse si valorea acestoru-a trebuie se se subtraga dinu competintia.“

Inse asiá se vede, cá corpulu legislativu n'au avutu cunoscentia, cá si dincoce de dealulu mare sunt comunitati, cari in asta privintia essercita dreptulu de pasciunite in munti, resp. paduri in assemenea, seu pote in unu modu si mai favorabilu de cátu celle din Ardealu, din care cauza, cu tote cá „quod uni iustum, alteri aequum;“ totu-si va se se intemple, cá pre básea acellei-a-si legi partea de dincolo a muntiloru va remané in possessiunea

fostiloru iobagi, éra de pre cea de dincoce ei voru fi eschisi si essistintia loru va depinde numai si numai de la discretiunea fostiloru domni de pamentu.

Pote se assiste mai multe assemeni comunitati in tierra, eu inse, cunoscondu numai tienutulu Beiusiului, mi-iau libertatea a presentá acesta petitiune in interessulu acestui tienutu si cu osebire allu comunitatiloru ce se tienu de domeniile episcopesci de la Beiusiu si Vascáu.

Mentionatele doue domenie alle episcopiei gr. cat. si a cellei rom. e. t. de Oradea-Mare constau din mai multu ca 100 de comunitati si numera aproape 100.000 locuitori. Acestu districtu s'a tienutu odeniora de Ardealu; poporatiunea, pusetiunea, situatiunea, clima si pamentulu lui sunt assemenea cu alle comunitatiloru muntene din Ardealu; — muntii lui sunt acei-a-si, partea de dincolo a muntiloru se affia in man'a possessoriloru transsilvaneni si cu osebire in man'a familiei Gf. si B. Bánffy si a domeniului tesaureatului r. ung. (erariu) de la Campeni, partea de dincoce inse o possede domeniulu de Beiusiu allu episcopului gr. cat. de Oradea Mare si domeniulu de Vascáu allu eplui rom. cat.

Vegetatiunea pre munti duredia de regula numai patru lune, in decursulu carui tempu poienele loru offeru pasciune forte bogata si abundanta, inse spre altu scopu nici nu se potu folosí.

Comunitatile au esserceatu dreptulu de pasciunite pre muntii domeniiloru de Beiusiu si Vascáu inca din timpurile vechie incoce si aproape fara nici o restrictiune.

Domeniulu de Beiusiu are doui munti alodeali pre seam'a viteloru salle proprie, cellu de Vascáu, dupa cátu sciu eu, nu possede nici atát'a, — éra pre ceilalti i folosescu comunitatile fara nici o restrictiune, si platescu domeniului pre fia-care annu o tacsu numai cam de doue casucavaleri pentru fia-care staulu de oi, inse unde nu sunt stane, nu platescu nimicu, ba ce e si mai multu, comunitatile platescu chiaru si darea pentru muntii ce se tienu de domeniulu de Vascáu.

Comunitatile tienu si d'icu, cá nici tacs'a de doue casucavaleri nu o platescu pentru pasciune, ci pentru lemnele ce le intrebuintedia pentru stane, si acest'a se motivedia de ajunsu prin impregiurarea, cá pentru pascutulu viteloru cornute, pentru cai si porci nu platescu nimicu.

Comunitatile sunt in stare a-si documentá dreptulu loru de pasciunite inca d'in tempulu mai inainte de ce aceste domenie s'au donatu acestoru doue episcopii. Muntii sunt impartiti intre elle, sunt prevediuti cu semne confinarie, si pentru liniile demarcatorie nici candu n'au neplaceri cu domeniile, pentru cá aceste respectedia dreptulu de possessiune allu comunitatiloru, a rare ori obvine cáte unu casu de conturbare in possessiune si, si acestu-a cellu multu intre vecini; assemeni controversse inse judecatoriele le complanedia fara nici o intevenire d'in partea domniloru de pamentu.

Spre documentarea acestoru-a, pre langa usulu continuu si neconturbatu, si afara de aceea cá si „presumptio juris“ este pre partea comunitatiloru, de o camdata credu cá va fi de ajunsu, daca voiu atrage attentionea on. Camere a supra sentimentii accluse sub A. carea s'a addusu in 1710 cu ocaziunea unui processu intentatu d'in partea comunitatiloru Dumbravani si Brosce — cari si asta-di se tienu de domeniulu de Beiusiu — contra comunitatii Gurani pentru conturbarea in possessiunea muntelui numitu „Poiana“, care si de presinte se affia in possessiunea comunitatiloru actore.

In acestu processu occuru martori de cáte 80—90 de ani, cari addeverescu parte pre basea esperintieloru loru proprie, parte pre basea celorlu ce au auditu de la parinti, cá muntele d'in cestiune au fostu totu-de-un'a in possessiunea comunitatiloru actore inca inainte de ocupatiunea turcesca, ba inca chiaru si pre tempulu candu aveau domni de pamentu separati, candu adeca Guranii éra principiloru de Transsilvania, éra Broscele si Dumbravani alle nobililoru. Ba ce e si mai multu, din marturisirile martoriloru se vede cá aceste comunitati inse-si au tersitu si curatitu acestu munte.

Inca si asta-di se affia comunitati, precum sunt d. e. Ghighisienii, cari se tienu de domeniulu de Vascáu si totu-si au in possessiune astfelu de munti, cari cadu in domeniulu de Beiusiu; ba se affia o comunitate,

Henkeres, a carei munte s'a indussu in cartea funduaria pre numele seu.

Inse mai multe comunitati, precum este d. e. Fenesiulu, cari sunt situate departe de munti si possuudu unu otaru de mare estensiune, se folosescu de dreptulu de pasciunite in paduri, si éra numai pre langa conditiunile amintite mai susu; ba sunt comunitati, precum Merágu, Totoreni, Tarcaiti'a s. a. cari si pascu unu nmeru mare de vite in padurile ce jacu in alte otara si inca fara a plati vre-o tacsu.

Deci, fara indoiela in aceste doue domenie essistu nisce referintie de possessiune forte caracteristice, cari se deosebescu essentialmente de referintiele generali, si pre aceste corpulu legislativu nu le pote ignorá, ci trebuie se le reguledie pre callea legii, de ora ce de aici depinde essistintia a mai multu de 100 de comunitati. Referintiele locali au produsu acesta situatiune, si in totu casulu nu fara cauza.

Cutediu a afirmá, cá abde se va poté gasi in tota tierra vre unu tienutu care se se affia intr'o pusetiune mai nefavoritoria cu privire la desvoltarea interesselor materialu si spiritualu de cátu tienutulu Beiusiului. Caus'a principale a acestei situatiuni este, cá possessiunea se affia in mani morte.

Acolo pamentulu de cultivatu, atátu este de reu si de pucinu, incátu nici pre langa laborea cea mai mare si impreunata cu mari spese nu este in stare se deé 5 sementie, productiunea nici candu nu e in stare se accopere consumtiunea, si astfelu poporul e avisatu, ca sa-si cascige pana de tote dillele prin industria seu ca lucratoriu de di pre campia.

Intr'o privintia este numai norocosu, cá nu cunosce inca lucsul, si asiá se multumescu cu pucinu; daca si-ar poté agonisi atát'a, in cátu pre langa nutrimentu se-si pota plati si darea, pre parocu si invetiatoru, atunci ar fi cellu mai fericitu, inse a casciga atát'a spre a-si procurá acesta fericire deplina, este cu nepotintia.

Poporul este industriariu, cá-ci nu este comunitate care se nu se ocupe de ore-care ramu alu industriei; inse si acestu ivaru in mare parte a secatu, cá-ci industria loru se restringe mai cu seama la lucruri de lemnu, si acum nu sunt in stare a si-procurá neci materialulu necesariu, nu numai d'in lipsa baniloru, dara neci pre bani nu potu, pentru cá proprietarii paduriloru affia pentru sine mai avantajiosu, daca eschidu comunitatile de la luarea in arenda a paduriloru.

Comunitatile, tienetorie de domeniulu de Beiusiu adeca, d'in vechime tienéu in arenda bradeti forte estinsi ai dominiului; in acesti bradeti redicara mori de firezu si portau comerciulu cu scandure, grindii, sindile etc. cu totu felu de provisiuni de lemne; inse de 4 anni incoce, de la acést'a inca sunt eschisi, cá-ci domeniulu a luat bradeti de la comunitati si i-a esarendatu altoru speculanti de lemne straini, éra acesti-a au facutu monopolu d'in ei.

Despre investitiuni de statu, d. e. despre calli ferrate acolo nici vorba nu este, si poporul neci sperantia nu pote avé, cáci nu existe interessu generalu de tierra, care ama face necesaria infintiaru loru.

Districtulu Beiusiu, ce e dreptu, este binecventatu de la natura cu toti tesaurii, care l'aru poté face un'a d'in cele mai avute colonie de fabricu, nu este lipsa neci in poporul diligente si iubitoru de lucru; dara lipsese lucrulu principale — proprietariulu intreprindictoriu si, capitalulu necesariu pentru esplotarea tesaurului; si va lipsi pana atunci, pana candu acelu immensu tesauru va fi in mani morte, cá-ci neci unu popa, cá usufructuariu interioru si fara erede, nu va investi millione in intreprinderi industriale, pentru cá succesoré seu se aiba mai multu venit, ci unulu cá si altulu numai intr'acolo nisesce, cá cu cátu de pucine spese se addune si ingramadésca, ce d'dieu dá si fara industria; Inse pre langa o astfelu de manipulasiune poporul, care, pre pamentulu locuitu si conservatu de elu, este indreptatitu a pretinde ocupatiune, este constrinsu a si-tangui viet'a intre cele mai mari sufferintie si, a acceptá tempuri mai bune, pentru cari inse curundu nu sunt prospecte, cu tote cá d'impreuna cu poporul, si visteria statului sente misería.

Termometrulu celu mai securu pentru starea poporului, buna seu rea, este statulu

procentelor, și în această privință nu cred, ca districtul Beiusului se aibă parochia în lume. În acestu districtu celu-ce si-da banii cu 20—25% trece de omu forte generos, cu 40—50% este imprumutul ipotecariu de tote dilele, ha tribunalulu regescu de Beiusiu a intabulatu imprumuturi si cu 120%.

Astfelu dara locnitorii acelu districtu sterilu, condamnatii la vegetare sunt avisati a se ocupă singuru de prasirea vitelor, fiindu că numai d'în această mai au speranța a poté acoperi grelele sarcini ale subsistintiei.

Inse pote-o face acest'a pre langa amințita lege urbariale? Ba. Acăsta lege lu-spoliedia d'unu dreptu, care innainte de 1848 l'a folositu, de care se bucura si acum, si pre care dreptu legile d'în 1848 n'au voit u alu face se incete, ci numai se lu-reguledie; si anume lu-spoliedia de dreptulu d'a pasce vitele in muntii respective paduri, fara care dreptu nu pote tiené vite de prasila in mai mare numeru.

Sessiunile urbariale si aici; că in tote regiunile muntose, sunt forte pucine.

Văliile sunt forte anguste; poporulu, parte d'în nescientia, parte pentru ca se nu facea multu lucru pentu domni, degiá la conscriptiunea urbariale negasse o parte d'în pamentulu urbariale, ce lu posedá; afara de aceea, amesuratu immultirei si necesitatiloru, inainte de 1848 au facutu terseturi. D'altminte neci domni de pamentu de pre acele timpuri, nepotendu altmientea efectua (preface in bani) padurile loru, bucurosu a trecut u vederea estirpatiunile facute prin poporu si, aduná decimele; inse asat'a se intemplasse numai tacendo, ba in multe locuri numai oficialii inferiori scieau de acestea si trageau folosele loru; iobagii numai atát'a scieau, că ei si pentru aceste pamenturi trebucau se solvása contributiune, éra de la 1848 in coce ei se tienu proprietarii acoloru-a. Acum inse altu-cum stá treb'a, că-ci acum pamenturile negate, la cele mai favoritorie impregiurări se considera între remanentie si sunt d'a se rescamperá, si inca dupa classe tocmai cu asié bani scumpi, cá de pre hotarele cele mai fecunde ale marelui comitatul Biharia. Cea mai mare comunitate, care de facto possede la 100 sessiuni urbariale, are numai 22 sessiuni urb. cele mai multe comunitati variadia între 5—10 sessiuni, ba si astfelu de comunitate este, d'în a carei 50 sessiuni, ce possede, numai 7/8 sessiune este urbariale.

Deci se pote intipui cáta padure si pasciune potu capetá aceste comunitati inca si atunci, daca judecatorii li-aru judecá massimulu de la acele pamenturi urbariale.

La tota intemplarea atátu de pucinu, de nu potu subsiste d'în aceea si, neci candu nu se voru poté eliberá de sub jugulu domniloru de pamentu, ba lipsindu-li banii si modulu d'a cascigá, d'în propria voia se voru obligá la lucru si voru introduce „robot'a" in editiune mai noua si mai inforatoria, seau voru perf.

De ora-ce inse nu pote fi in interessulu statului, ca se spoliedie pre cine-va de dreptulu seu, neci se face se incete capabilitatea poporului d'a solvi contributiune, neci a sporfi proletari, este cea mai santa detorintia a sa, a ajutá acestui poporu, espusu nimicirei totale, si, deca legea este, carea provoca acăsta catastrofa, a o modificá si pre acat'a pre calea legii novellarie, in tempulu celu mai scurtu, dupa procurarea si esamina. ea cuviinciosa a dateloru.

Nu potu potti si, neci nu pretindu, cá legelatiunea se modifice legea informatiuni unilaterale, dara de alta parte, fiindu că dupa natur'a impregiurárilor urbariale, datele referitorie la acestea sunt in man'a fostiloru domni de pamentu si se potu afiá mai cu seama in arcivele statului si ale juridictiuniloru, siguru guvernulu este in stare a pre-urá mai cu succesu si in tempulu celu mai scurtu datele autentice, necesarie pentru cuviincios'a judecare a cestiunii.

In cátu inse am si eu conosciencia despre unele documente pré pretiose, mai alesu cu privire la dominiulu d'în Beiusiu, mi-tienu de detorintia a le indegetá acellea si, anume:

1) Dominiulu, candu si-a presintatu prima actiune urbariala, necugetandu cá comunitatile potu fi desbracate de proprietatile loru d'în munti, a cerutu in actiunea sa si mesurarea muntiloru; si judecatori'a a si ordonatu acat'a.

Acum inse nu numai cá nu vre se scie nimic'a d'acat'a, ci nici muntii mesurati nu i-a autenticatu, d'în care cauza geometrii regulari au si improcesuatu la tribunalulu reg. d'acolo pre episcopulu gr. cat. d'în Oradea-Mare. Inse

innainte de adducerea sentintiei ministerulu culteloru si de instructiune publica a tramissu nou commissariu reg. la faci'a locului, care clarificandu treb'a a complanatu cestiunea de processu astfelu, cá aflandu juste pretensiunile geometriloru prin dominiu in Septemvre seau Octomvre annulu trecut u a solvitu pretensiunea ingineriloru.

Actele referitorie la acestu processu se potu deci afiá la ministeriulu cult. si instruc. publ.; processulu si contractulu geometriloru, la tribunalulu reg. d'în Oradea-Mare, si processele urbariale ale dominiului la tribunalulu d'în Beiusiu.

2. Intre dominiulu beiusianu si dominiulu de la B. Huniadu a familiei Conte ci B. Bánffy a fostu o cestiune de canfinie secularia neresolvita, in care treaba, candu éra vorba despre confiniile Ungariei si Transilvaniei, la inchiararea secului alu 18 lea a amblatu si deputatiune regnicolara, inse fara rezultat. Acăsta cestiune, cu privire la usu, partile litigante au resolutu-o pre callea judecatoriei compromisse a carei sentintia sa si executatu in tom'a annului 1870.

Presiedintele acelei judecatoriei a fostu Dlu Ludovicu Hajdu, fostu administratoriu alu comitatului Biharia, actualminte jude la curi'a mag. reg.

In acăsta cauza sau ascultat u forte multi marturi d'în ambele parti, si sau alaturatu si mape. Atátu marturii cátu si allegatele constata cari comunitati, care munte possedu? Ba chiar si protocolulu esecutionalu constata acat'a.

In cestiunea esecutiunei s'a presintatu recursu de nullitate si, dupa cum sciu, acat'a neci pana asta-di nu s'a resoluta. Acoste pré pretiose documente se potu afiá seau la actuala curte de cassatiune mag. reg. seau la presiedintele judecatoriei alese.

3) La ministeriulu de finacie inca se afla unu protocolu despre o ambulatiune de confinie paremi-se d'în an. 1856, care sa susceptu pentru nesce afaceri de contributiune, si in fine.

4) De ora ce este vorb'a despre posesiune d'a preutiloru, la ministeriulu de culte si instruct. publ. uegresitu se voru afiá destule date, ce potu s'ierbi spre clarificarea acestei cestiuni.

D'în cele espuse se vede deci apriatu, cá art. de lege 53 d'în 1871, neconsiderandu relatiunea de proprietate a amintiteloru duos dominiuri, face mai grea sortea fostulu iobagiu cá dreptulu, de pasciunite acolo este cestiune de vietia si conditiune de esistencia pentru mai multe cá 100 de comunitati, cá comunitatile ececedia acestu dreptu de mai multe sute de anni si nu potu fi spoliate de elu, ci acestu dreptu, fiindu de natura urbariale, trebue regulatu.

Mi-tienu de detorintia a mai accentua astadata, si aceea ca comunitatile pana acuma nu sentiescu inca infuinti'a apesatoria a mentonatei legi, cá-ci regularea urbariale nu s'a executatu inca neci intr'o comunitate, ba neci sentintia de prima instantia nu existe inca, inse adducerea legii novellarie este degiá forte urgenta, pentru cá processele acum sunt in cursu si, numai astfelu se pote evita reulu, deca legea, ce are se se adduca, va intrá in vigore inca innainte de inchiararea processeloru.

Astfelu dara rogu on. camera, binevoiesca a fi cu necessari'a etentiune la acăsta cestiune si, dupa desbateru meritoria a sup'ra ei, a o presintá ministeriulu de justitia, cu indrumatiunea, cá acestua, procurandu-si in celu mai scurtu tempu datele necesari, se [presinte camerei unu proiectu de lege, prn care, modificandu-se respectivii §§. ai art de lege 53 d'în 1871, dreptulu de pasciunatu in munti resp. paduri pana in di'a de asta-di neimpedecatu usuatu, alu comunitatiloru, tienetorie de dominiulu de Beiusiu si Vascau, se se reguledie conformu dreptatii si naturii teritoriului ce lu-posedu.

In fine repetindu-mi rogarea remanu alu on. camere.

Buda-Pessa in 20 Febr. 1873.

Parteniu Cosm'a.

representantele cercului electorale alu Beiusialui.

Dev'a 16. Martiu 1873.

Dle Redactoru! Éra-si vina a ve incommodá cu rogamintea, d'a primí inserarea continuării listei obiecteloru sosite pentru lotteri'a besericeii din Dev'a.

Vi multumescu, Dle Redactoru, de buna vointia ce puneti cu publicarea acestoru liste si ve rogu a primí destins'a mea consideratiune.

Constanti'a de Dunc'a-Schiâu.

Obiectele ce au mai incursu pentru lotteri'a besericeii din Dev'a.

70. Unu parochia papuci de barbatu, Dn'a Agnes Dregiciu, Dev'a.

71. Unu corfitia de bilete lucrata de lemn; 72. Unu mapa de scrisu; 73. Unu stergutoriu de pene; 74. Unu tavitia de lampa cu lana; 75. Unu siapca de lampa lucrata de lana: Dsior'a Mari'a Barciannu, Sabisiu.

76. Doue vase de porcelanu pentru flori; 77. Unu vasa de porcelanu pentru untu: Dn'a Iri'u de Bardosi, Dev'a.

78. Unu perina brodata cu flori si passeri in reliefu: Dn'a Nin'a de Csergedi, Tergulu-Muresiului.

79. Unu tragutoriu de clopotu, lucratu de margelle; 80. Unu portu-orologiu brodatu cu sienile: Dsior'a Mari'a Demiauu, Balsi'a.

81. Unu vasa de cristalu cu tati'a si acoperisiu de argintu: Dsiorele Aureli'a si Elen'a Baronesse de Popu, Pest'a.

82. Unu perina brodata cu lana si matasse; 83. Unu cuthia (ctui) de catifea cu forfeci: Dsior'a Nin'a de Dunca, Sabiu.

84. Unu punga impletita, de matasse: Dsior'a Pauliu'a de Dunc'a, Sabiu.

85. Unu camasia romanesea cusuta cu firu si matasse; 86. Unu semiseta cu dentelle; 87. Unu portu-sugarc de pelle russesca: Dn'a Sofia Moldovanu, Petrosieni.

88. Unu parochia de sfetnice: Dn'a Mari'a Nandrea, Hatiegu.

89. Unu parochia mansieturi de sfetnice: Dsior'a Susan'a Popescu, Hatiegu.

90. Trei garniture de perina, impletite: Dsior'a Min'a Balasiu, Hatiegu.

91. Unu parochia de calimarie de porcelanu; 92. Unu pocalu de cristalu: Dn'a Elis'a Lazaru, Dev'a.

93. Unu portu-buchetu impodobitu cu granate si peruselle; 94. Unu icona brodata: Dn'a baronessa Mari'a de Nopci'a, Dev'a.

95. Unu punga lucrata cu matasse si firu; 96. Unu cosuletiiu lucratu de lana si matasse; 97. Unu punga lucrata cu matasse si margelle;

98. Unu portu-orologiu lucratu cu margelle; 99. Unu perina lucrata cu atia si matasse Dn'a Sofia de Dunc'a, Romani'a.

100. Unu brosiu de aur massivu cu lantiu si acu de ornien, impodobitu cu emailu: Dn'a Cassandr'a, Bojinc'a n. Sajanu, Romani'a.

101. Unu corfitia de toaletta: Dsior'a Amali'a Balog, Dev'a.

102. Unu stergutoriu de pene: Dsior'a Gabriell'a Balog, Dev'a.

103. Unu portofiu brodatu cu sienile si perle cu portretulu lui Avramu Iansu; 104. Unu cuthia (ctui) de ace de bronzu oxidatu; Dn'a Anastasi'a Leonescu, Boiti'a.

105. Unu perina impletita de lana si matasse: Dsior'a Aureli'a Stanislau, Sabiu.

106. Unu parochia papuci brodati cu matasse: Dsior'a Amali'a Stanislau, Sabiu.

107. Unu tavitia de lampa; Dsior'a Mari'a Stanislau, Sabiu.

108. Unu siapca lucrata de firu si lana;

109. Unu siatula de palisandru; 110. Unu marca de carte: Dn'a Ecaterin'a Olariu, Dev'a.

111. Unu cuthia de manusi brodata; 112. Doue garniture de perina de fileu: Dsior'a Eufrosin'a Tipeiu, Sabisiu.

113. Unu siatula de parfumarie cu flacone de cristalu aurite: Dn'a contessa Josefina Mocioni Stáray n. baronessa Bruderu, Pest'a.

114. Unu serviciu de ocetu si untu de lemn de argintu cu flacone de cristalu: Dn'a Elen'a de Várady nasc. Mihályi de Apsi'a, Maramuresiu.

115. Unu vasa de cristalu ca tassa si acoperisiu de argintu: Dsior'a Mari'a Mihályi de Apsi'a, Pest'a.

116. Unu tavitia lucrata cu semintie; 117. Unu portu-orologiu lucratu cu semintie; 118. Unu galbenu in natura: Dn'a Emili'a Munteanu nasc. Piposiu, Sabisiu.

119. Unu cosuletiiu de bilete de cartonu: Dsior'a Jui'i'a Weiss, Dev'a.

120. Unu cuthia pentru pahare: Dn'a Mari'a Almasi n. Moldovanu, Dev'a.

121. Unu perina lucrata de lana si matase: Dn'a Veronic'a Piposiu n. Almasi, Ili'a.

122. Siesse esempl. din opulu „Poesie si prosa“ de d. V. Russu, donate de diomni'a lui, Clusiu.

123. Unu „cache tout“ de parete, lucratu

cu flori applicate: Dn'a Eufrosin'a Axente, Alb'a-Julia.

124. Unu parochia mansiette de sfetnice lucrata de margelle; 125. Unu portu-orologiu: Dsior'a Eszther Verner, Dev'a.

126. Unu serviciu de porcelanu pentru cafea de siesse persone: Dn'a Teres'a Ratiu, Hatiegu.

127. Unu saharntia de cristallu; 128. Unu tavitia de lampa, brodata cu lana si margelle: Dn'a Lucreti'a Borha n. Ratiu, Hatiegu.

129. Doui galbeni in natura: Dn'a Agnet'a Popoviciu n. Rozoru, Oresti'a.

130. Unu perina brodata: Dn'a Leontin'a Dobo nasc. Popoviciu, Oresti'a.

131. Unu perina brodata: Dsiora Emili'a Popoviciu, Oresti'a.

132. Doue perinitie de folestre: Dsior'a Corneli'a Popoviciu, Oresti'a.

133. Unu corfa de parete, lucrata cu margelle: Dsior'a Mari'a Popoviciu, Oresti'a.

134. Unu tablou in oleiu, copia de presatulu romanescu seracitu din galeri'a princip. Eszterázy, depinsu de Dn'a Elen'a Cimponeriu n. Alduceanu, cu cadra auritu, Pest'a.

135. Unu tablou in oleiu, representandu Alsaci'a in doliu, in cadra aurita, depinsu de dsior'a Eugen'a Alduceanu, Pest'a.

136. Unu buchetu de semintie, lucratu de Dn'a Mari'a Bianu, Mediasiu.

137. Unu plapoma de vera, lucrata d'în bumbacu de Dn'a Elis'a Fagarasianu, Sierpeni (Siercaia).

138. Unu icona brodata; 139. Unu tavitia de lampa: Dsior'a Mari'a Rosiu, Alb'a-Juli'a.

140. Unu campana (clopotu) de bronzu; 141. Unu album: Dn'a Cristian'a Barbu, Alb'a Juli'a.

142. Doue corfe cu flori, lucrata d'în hartia; 143. Unu bonnetta, lucrata cu atia si cordelle: Dn'a August'a Schelegia, Lipov'a.

144. Unu saharntia de porcelanu: Elen'a Siandoru, Alb'a-Juli'a.

145. Unu corfitia de margelle: Dsior'a Ann'a Patitia, Alb'a-Juli'a.

146. Unu vasa de porcelanu pentru tabacu: Dn'a Susan'a Popoviciu, Hatiegu.

147. Unu cuthia de porcelanu: Dsior'a Septimi'a Popoviciu, Hatiegu.

148. Doue perine lucrata d'în lana cu colorile nationale: Dsior'a Iosefin'a Stejariu, Sabiu.

149. Unu stufa de aur: Dn'a Emili'a Nicola, Abrudu.

150. Unu siapca lucrata din lana; 151. Unu tati'a de lampa; 152. Unu corfitia de margelle: Dsior'a Eugen'a Nicola, Abrudu.

153. Unu icona brodata cu margelle: Dn'a Silvi'a Moldovanu, Bosiasiu.

154. Unu icona brodata cu margelle: Dsior'a Juli'a Moldovanu Bosiasiu.

155. Unu tragutoriu de clopotu, lucratu d'în matasse cu flori applicate si margelle: Dn'a Elen'a Moldovanu, Petrosieni.

156. Unu corfitia brodata; 157. Unu covoru de patu: Dn'a Ros'a Weber, Dev'a.

158. Unu saharntia: Dn'a Moldovanu n. Dosia, Dev'a.

159. Unu carafa de cristalu; 160. Unu pocalu de cristalu: Dsior'a Ros'a Fabianu, Dev'a.

161. Unu acastistu; 162. Unu cuthia de lemnusie, lucrata din mineralie; 163. Unu perina de ace: Dn'a Sof'a Holitzka, Boiti'a.

164. Unu cuthia lucrata de mineralie; 165. Unu saharntia de cristalu: Dn'a Ann'a Popu, Boiti'a.

166. Unu siatula lucrata d'în mineralie

167. Trei garniture de perina, lucrata de actia: Dn'a Anastasi'a Moldovanu, Boiti'a.

168. Unu cuthia pentru lemnusie, lucrata d'în mineralie: Dn'a Ecaterin'a Francu, Boiti'a.

169. Unu cuthia pentru lemnusie, lucrata d'în mineralie: Dn'a Ros'a Lónhard, Boiti'a.

170. Unu buchetu de flori lucratu d'în lana; Dsior'a Eugenia Holitzka, Boiti'a.

171. Unu perina de ace; 172. Unu parochia tatie de sfetnice; 173. Unu anelulu pentru servetu: Dsior'a Nin'a Cadariu, Boiti'a.

174. Unu portu-orologiu lucratu cu margelle: Dsior'a Mari'a Lermanu, Boiti'a.

175. Unu portu-orologiu lucratu cu margelle: Dsior'a Mari'a Corhanu, Boiti'a.

176. Unu portu-orologiu lucratu cu margelle: Dsior'a Nin'a Vogel, Boiti'a.

177. Siesse tacámuri de argintu pentru dessertu: Dn'a Leontin'a Romanu, Pest'a.

178. Unu perina de ace, lucrata cu atia; Dsior'a Mari'a Weiss, Dev'a.

179. Unu capusioan; 180. Unu cosuletin lucratu cu flori applicate: Dn'a Ioanna Moldovanu, Tresti'a.

181. Una parechia tatie cu brodarla orientala; 182. Una tatie de lampa cu flori applicate; 183. Una perina de ace, lucrata cu broderia orientala: Dsior'a Ioanna Moldovanu, Tresti'a.

184. Patru antimacasare lucrate d'in bum-bacu; 185. Una etagera lucrata cu flori de pelle: Dsior'a Iustin'a Popovicu-Bercianu, Tergulu-Muvesiului.

186. Unu serviciu de cristalu pentru licorn; 187. Una cutia de porcellanu; 188. Done filigine de cafea: Dn'a Mari'a Cornea, Hatiegu.

189. Una cutia de porcellanu; 190. Una vasa de porcellanu; 191. Una cutia de porcellanu pentru ace: Dn'a Fir'a Fagarasiu, Hatiegu.

192. Una vasa de cristalu pentru flori: Dn'a Anna Petroviciu, Hatiegu.

193. Unu etuf pentru sugari de porcellanu: Dn'a Mari'a Baesiu, Hatiegu.

194. Doue pahare de cristalu: Dn'a Mari'a Ceregredeanu, Hatiegu.

195. Una corfitia lucrata cu margelle: Dsior'a Lucretia Munteanu, Hatiegu.

196. Una vasa pentru flori: Dn'a Susan'a Ivascu, Hatiegu.

197. Una vasa pentru flori: Dn'a Elen'a Popu, Hatiegu.

198. Una corfitia de parete, brodata Dsior'a Enfrosinea Cirlea, Alb'a-Jul'i'a.

199. Unu anel de aur: Dn'a Mari'a Nicora, Dev'a.

200. Una lampa de bonzu: Dn'a Cati Gergelyfi, Dev'a.

201. Una etagera de parete: Dn'a Ann'a Suchy, Baiti'a.

202. Unu portu-orologiu; 203. Una corfitia de bilete: Dsior'a Vilm'a Suchy, Baiti'a.

205. Una facia de mes'a cu 6 servete; 206. Una anel de aur cu rubinu: Dn'a Ehs'a Colbas'i.

207. Una parechia papuci de barbatu, brodati; 208. Una parechia papuci de donna, brodati; 209. Una parechia papuci de copii, brodati; 210. Una perina de ace, brodata Dn'a Popovicu-Desseanu Aradu.

Leurdin'a (Marmati'a) in Marte 1873.

Resunetu.

la artielulu d. V. P. d'in Busiacu, publicatu in „Federatiunea“ Nr. 10 a. c.

Iubite frate! Artielulu ten in privintia organisarii, respective a imbunatatirii starii noastre, a clerului provinciale, n'a potutu sa nu resuscite resunetulu meriatu si la noi Marmatiinii; fiindu ca starea noastra este identica cu a voastra, este misera, deplorabila si de toti uitata, in catu nu e cu potintia ca vocea ta puternica si plina de dorere, redicata in publicitate in acesta privintia, se nu ne misce si pre noi a-ti urma pre calea apucata si a te assecura tota odata despre consentiementulu nostru.

Dupa ce dara proiectulu despre imbunatatirea starii pretiloru a ajunsu a fi ventilatu prin pressa in publicitate, cutediu si io a vorbi unele la acestu obiectu. Inse innainte de ce asiu face acesta, publice dechiaru, cum ca proiectulu seau planulu ten, asié este de necessariu, motivatu si intetoriu spre ajungerea salutarului scopu, in catu io la acellu nimicu nu pota neci adange neci detrage fara numai d'impreuna cu tine a striga: O! vino, vino mai iute sorte favoritoria supra bietului cleru, cu totulu si de toti uitatu in cele materiali.

Inse ca acesta se se pota mai iute efectul si plin, io asiu dice, ca pre langa episcopii nostri si neincunguratele sinode, cari in prima linia sunt chiamati a se ingriji de imbunatatirea miserei stari a clerului, este de lipsa si acceptamu cu totu dreptulu, ca si D.D. deputati natioali si guvernamentali se si-redice vocea in diet'a tierii in acesta privintia, ca-ci Dloru inca sunt fratii nostri, suat sangele nostru si inzestrat cu scientiele conosciutele necesarie. Domnii deputati romani se binevoiesca a face atenti pre domnii de la guvern a supra necessitati d'a salarisá dupa cuviintia si pre clerulu rom. pre cum se intempla acesta cu clerulu d'in Austria d'incolo de Leitha. Déca

consideramu mai departe ca in Ungari'a si unu jude comunale are solutiune statorita de 50-100 fl. si mai multu; unu sierbitoriu de cancellarie de la tribunale are salariu cate 400 fl. si unu preutu numai 300 fl. etc. Atunci, dieu, starea pretiloru in Ungari'a constitutiunile nu este numai necoresponditorie inaltei loru misiuni, ci chiaru si spre rusinea si caracterizarea tierrei. Domnii deputati romani, cunoscuandu bine tote acestea, se le reamintésca in dieta la tempulu seu, ca deca de la preuti statulu pretinde tocmai asti-in de promptitudine si sierbitie ca de la functionarii salarisati si organizati de elu, atunci preuti cu totu dreptulu pota accepta si pretinde si ei salarisare cuviinciosa de la statulu, ca-ci almentrea luptandu-se cu cate necasuri si neajansuri, cum si-voru pota implini cu accuratetia tote detorintiele.

Una astfelu de stare a pretiloru apoi pre usioru pote fi si in daun'a statului.

D. deputati romani se si-mai redice vocea si pentru applicarea legii d'in 1848, §. 10 alu art. 10, si 11, unde se dice apriatu: ca statulu se salarisadie pre toti preuti fa a os-bire de confessiune (care confessiune apoi aru refusa salarisarea, d'in capriciuri si d'in frica ca si-voru perde autonomi'a, nationalitatea etc. banii refusati se se intrebuintadie pre scopuri filantropice.) Despre acesta dep. mag. Simonyi seau Szentkirály au si fostu interpellatu in prima sessiune dietale pre ministrulu d'atuaci, Eötvös ministrulu inse, dorere, a respunsu, ca legea aceea acum'a nu se pote applica; dara noi dicemu: quod differtur non affertur. Acum'a e a trei'a sessiune dietale, deci ministrulu culteioru d'in nou aru pota fi interpellatu, ca s'au se se applice legile d'in 1848 in privintia inbunatatirii starii pretiloru, seau se se securisadie averile cele mari basericesci si eppsci; si marele fondu religionariu se se pona sub administratiunea ministr. culteioru.*) Apoi d'in aceste si alte isvore se se mai dea pretiloru ca tra cele 300 fl. ce au, baremu inca 300 fl. astfelu apoi aru mai pota-o duce cum-va.

Aceste fiindu pucinele mele aprecieri in privintia inbunatatirii starii pretiloru inchiau sperandu, pre de o parte, a nu fi batutu cu ca la urechia surdului, pre de alta, ajungendu acesta cestiune vitale a fi ventilata in pressa, de securu alti voru pota comunica mediloco mai bune si maiefficaci spre inlaturarea reului nesuferita.

Primiti etc. Paulu Rusu par. rom.

VARIETATI.

* („Colum'n'a lui Traianu“) de candu nu face politica, sau mai dreptu: de candu face politic'a „cea mai buna“ occupa fara indoiela antaiulu locu intre scrierile periodice de acestu soi. Cuprinsulu ei instructiv si delectatoriu devine d'in ce in ce mai interesante. Cursulu anului presente, nu mai pucinu abundante in articli scientifici si literari de valoare intrinseca, ca si cellu d'in annulu tr. cuprinde nesce tratate, cari merita tota attentionea. Asiá in tr'atele „Istoria critica a Romanilor“ (Natur'a fisica a Muntenei, dupa Ovidiu) de D. B. P. Hasdeu. — „Fumuri archeologice essite d'in pipe preistorice“ (unu tratatu satiricu a supra assertiunii Dloi C. Boliacu, ca si cei vechi ar fi cunoscutu cadelniti'a dracului si frumos'a arte a pipatului) de D. Al. I. Odobescu. „Vieti'a dupa doctrin'a positiva“ de St. Michalescu. „Iancu Gianu“ schitia biografica de D. C. D. Aricescu. etc. etc. „Colum'n'a lui Tr.“ se recommenda si prin frumseti'a limbei, neci unu d'aria altulu nu se scoie mai correctu romanesce. Pretiulu pentru Austria este 20 fl. pre annu, cam scumpu, ca icrele Vladicei, dar plateste banii.

* (Revista Contemporana) despre a carei apparitiune vorbissemu intr'u-

*) Praeclarum ovium custodem lupum! Dar cestiunea de dreptu, Dlu meu, dar autonomi'a basericeei catolice? Tote acestea sunt nemica? numai cele 300 fl. se se mai adauga, nu importa cum si de unde. Baseric'a are fonduri de ajunsu, dar nu este stapanu pre averile salle, acesta se se face antaiu, apoi succurge-va ea lipseloru si neajunseloru clerului curatu. Mai nainte de tote autonomi'a basericeei se cereti, celle lalte voru urma de sine. Red.

nula d'in nri preced. au si apparutu la 1-a Martiu, a. c. in formtu 8. pre 5 colle, s. 28 pag. harthia si tipariu frumosu. — Interesantulu cuprinsu allu fascioei I este 1) Mironu Costinu, commentarie literarie, de V. Al. Urechia. 2) Unu sera de era, de Vas. Alessandri. 3) Suyenire despre postulu Conache, de Gi. Sionu. 4) Despre conditiunea civile a femeii, de G. Schina. 5) Igien'a sateanului de dr. Romniceanu. 6) Galileu, epoc'a, viet'a si operele salle, de Stef. Michalescu. 7) Marele vestiariu Candescu, novella istorica de Ghica Pantazi, etc. etc. Cei ce fu sesse abonati la „Transactioni“ primescu in loculu loru „Revist'a Contemp.“ ceea ce presupune ca nou'a intreprindere este uoa transformatiune a „Transactionilor“ incetate. — Pretiulu, precum se annunciasse, 30 lei noi pre an. intregu, plus transportulu. Administratiunea in Strat'a Coltiei Nr. 55.

* (La Gazzetta degli Studenti) adeca „Gazeta studentiloru“ este numele unei Reviste juvenali de sciintie, litera si arti, ce appare in tote dominecele la Taurinu, fost'a capitala a Italiei, si servese de organu si totodata de campu de emulatiune civilou academici. In Nr. 6. si 11 d'in an. cur. allu acestei Reviste se publica unu articlu de la D. Andercu Homorodanu, stipendistu allu societatii „Transilvania“ d'in Bucuresci, a supra nomenclaturei „Valacu, rumenu, rumannu, romanu“ prin care se arreata antiqutatea pronuntiatiunii „rumannu“ si autorulu esprime dorint'a pentru ca junimea italiana se conserve Italiei de la Dunare anticulu nume d'impreuna cu simpathia ce i arreata ca ficee mamei communi.

* (Despre conferentia d'in Sabliu.) De la o mana amica d'in Sabesiu primimu utimatoriele orduri despre conferentia d'in Sabliu: La conferentia, tinenta la Sabliu in 13 si 14 Marte, cu scopu d'a stabili o procedura uniforma a Romaniloru d'in fundulu regiu in privintia organizatiunii acestui-a, romanii d'in tote scaunele au fostu reprezentati. D'in Sabesiu au participatu DD. Ionu Baji'tia si Ionu Munteanu, advocati si D. Ionu Piso, secret. In conferentia s'a doabutu proiectulu, prointatu in acesta sessiune, si elaboratu cu multa diligentia, date istorice autentice, nerestornate si coresponditoriu impregiurailoru de adi. Pre bacea acestui proiectu s'a compussa apoi nna representatiune, care, subserissa de romanii d'in fundulu regescu, se va presinta guvernului si legelatiunii. Acesta representatiune, tradessa si in limba magiara si tiparita, se va distribui tottroru reprezentantiloru dietali, ca acestia, celu pucinu d'in partea romaniloru, se fia catu se pote mai bine si mai fidelu informati. — Cuprinsulu esntiale si pre bine motivatu allu acestei representatiuni este: cassarea totale a Universitatii si a comitatiului; stergerea virilismului apessatoriu si a censului; infintiar a a 5 municipie de sine statatorie, fia care cu prefectulu seu; alegerea unui comitatu provisoriu, care se administradie si imparta proportionalmente averea Universitatii intre comproprietarii ei, si a.

* (Mosceni'rea lui Napoleo-nu.) dupa cum aude diariulu „Pall Mall Gazette“, face 120,000 fl. avere mobile, care cade in proprietatea imperatesei. Principelui imperiale s'a testatu numai coron'a imperatului. Principele imperiale a ajunsu in 15. Marte a fi de 17 anni, si astfelu majorenu dupa legile francese. Asta-data nu se voru face festivitati, ci la diu'a lui Napoleonu.

Elveti'a. Parintele Hyacinth, despre a carui invitare am fostu luat notitia, a tinentu in Genev'a in ser'a de la 18 Marte prima prelectiune. Sal'a a fostu indesuita; numerulu ascultatoriloru s'a urcatu preste 3000. Obiectulu prelectiunii a fostu: Relatiunea basericeei ca tra statulu presinte. Discursulu fu ascultatu cu mare atentiune si urmatu de applause, mai alesu punctele, in cari se sbicinescu doctrinele ateistiloru si ale jacobiniloru, cari pre tempulu revolutiunii celei mari francese si a domnirii comunistiloru cugetau a pota

supprime basericea prin ucideri si decapitari. Recumenda solidaritate si armonia intre statulu si baserica si nu re. conosce alta baserica, de ca'n ceca, ce si-are radecinile in cristianismu. La inchaiarea discursului parintele Hyacinth fu d'in nou fericitatu prin fragurose applause. Mai multe cetati francee d'in Elveti'a au invitatu pre parintele H. se tiena la ei prelectiuni.

Marele consiliu alu cantonului Neuenburg primf cu 48 contra 32 votur nou'a lege basericesea liberala.

Francia. Mai multe diuarie d'in Francia comunica, ca presiedintele Thiers primf de la tote poterile, mai cu seama inse de la Angli'a si Rusi'a celle mai viue fericitari la inchaiarea conventiunii despre evacuarea teritoriului francese. Principele Orlof, consululu Russiei, disse ca succesulu lui Thiers este asemene unei victorie ce Russi'a l'aru fi reportatu. Relatiunile intre Russi'a si Francia, preste totu, sunt forte amicale. In siedintia Adunarii nat. de la 19 Marte Victor Lefranc, reportorulu commissiunii esmisse pentru esaminarea conventiunii de evacuare, cetesce reportulu, in care amintesce de omagiele, ce tier'a le-a addussu presiedintelui Thiers si guvernului, constata fun'a tactica observata in administratiunea financiara si sprime simpatiele, ce Francia le sente pentru eroica tinenta a cetatii Verdun. Dupa aceea, camera accepta conventiunea inchisata.

Se assecura ca la reclamarea Ispaniei guvernulu francese va ordona esecutarea edictului de la 1872. care dispune scoterea lui Don Carlos de pre teritoriulu francese; inse guvernulu francese inca ra reclama la guvernulu ispanu pentru excesele si maltratariile comisse de inauguranti ispani asupra unoru cetatieni francesi.

Sciri electrice.

Londonu, 20. Marte. In siedintia de asta-di a camerei dep. ministrulu Gladstone comunica, ca toti ministri au remasu la posturile loru si elu va procede si mai departe dupa principiele salle de pana acuma, contactandu la spriginirea partidei liberale.

Turinu, 20. Marte. Riulu Po, inflatu de deseele ploie, nimicf intari tur'a de la Malpensat'a in lungime de 150 metri, producundu astfelu deva statiuni infricositate.

Madridu, 20. Madridu. Radicalulu Salmeronu fu alesu 191 voturi de presiedinte alu cortesiloru. contra republicanului Orense, care primf 183 voturi.

Odesa, 21. Marte. D'in Asi'a centrale transpira sciri relle. La confinieles russesci se addunara 40.000 Chivani si respandire terore pana la Orenburg. In Asi'a centrale unii lucra d'in tote poterile pentru addunarea unei oste, cu care se se porte resbellu de resbunare pentra religiune. Russi'a va trebui se operadie iute, daca voisce se pota infrunta de tempuriu pericolulu iminente si infricosiatu.

Propriet., edit. si red. respundiet.:

ALESSANDRU ROMANU